

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 11: Ymse attåffos.

Fylke:

Vest-Agder

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Lusta Herad og Spind

Emne:

Bygdelag:

Oppskr. av:

Anders Grastøl

Gard:

(adresse):

Stokke om Farsund

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

JA

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

IA Røtter: Ymse attåffos

SVAR

Her gro tje noen slags røde villt som folk bruge se for vanlig. Og he hørt jede at enkelte ska ha vaskt Kvegerøde tolig reine for moll å så strødd et gram mjøl på di se for se tje å gris men da a så sjellau brugt at ez vid ingen nå som brugt da. endå her a mange som isar om sommaren steune i dae vis me ei tinnhakka å hakk-ke op kvege i joreplageren for joreplan tjeme op, å ou om varen for di pløie joreplan ner. Di sant kvegerøda ihob i lassevis å komme di se fyll ein sta der di ikkje kan gro å jore skae. Di kunne li sagott fore di op, men di jor da tje.

B Og he tje hørt at noue he gro ve op røde a noue slags bregne å brugt di se for i noga form Men da a va lidu, pelke a

sommeli heim borken i hob ma
 ongt rounelou nar mi hadde
 en kals som va for liden a a
 ga ma kulture i marka, a kalsen
 ad da nar han bli vint ma da.
 Sa a da on i Spind a Herad pa
 enkelte gare.

II Tang og tare.

A Pa Lista a viss on i Spind a
 Herad bli tang a tare brugt om
 den same groa. Helst bli da
 kald tare alt. Ude ma opne
 have sjeli di mellom tangl a
 tare som on bli kald blatare
 Ma tangl meine di stikken a Stokk-
 tare - *Laminaria digitata* - a ma
 tare meine di både da kjodfulle
 blae pa toppen a stikken tanglen -
 en tare tangl - a alle andre tare-
 slag som bli kasta pa laun a
 syden ette storm.

Bulare - *Maria esculenta* - verse
 her svart lide a. En kan av a se
 sjå et enkelt bla - list ma stilk
 ki rod som flyde i sia strömrög
 Den a da vil som helst bli brugt
 se for der kan gro.

Stokktare a andre tareslag som fye
 ma deen bli for - runt om 1890-1900
 brend se osta - se jod - a fra for
 noen kan minnest se 1890 a
 nå sian av a se se hebd (gödel)
 must for der bli kali a ja Bjip.

B. Tare. Inngjen bruge tare i noaga form
hela nojen slag se for her.

I fjoran gro ikkje Stokktare men
2 slags "blaretang". Den mest van-
lige a vel-Fucus vesiculosus - en mørk
grönbrun tarslag som gro på stei-
nan på botnen helst nor laun.

Folk her kalle hau for Knoppkare
For blei han litt kjört heim når
han blei sleien på land etle storme
a brugt se hebd på joreple-agre
Men nå a der få som bruge an.

Di tog han oil op a fjoren i dau-
tia, op a fjoren a inn i håden
Redskabe va si tareriva - be-
skapt - opte 3 m langt, tre hove
med 3-4-5 sterke tinne i -
Sinnam rett vinkel
frå rivet hove.

Ja gront vaune, ihob med
Knoppkaren gro ou en ann
blaretang - som folk kalle grise-
tare Han a mest bysegul
på leden når han ligg i van-
ne. Blaan a smalar hel på
Knoppkaren a Knoppau (blorun)
a meir langvoren men smalar.
Og he forsigt om giran vil
ede den taren rå, men di vil ikkje
Nå vil og forsige om di vil ede
han kost med et grau mjøl på
Og veld inngjen som bruge den
taren se for a ikkje at han se
vore brugt i - men nabne kalle.

4

III Dei som dörpe erte, bruke erteise
ihob ma hälm å hestortakjörp-
leblö te haktelse. Både hest å kjör-
ede den haktelsen ma mjöl på.

IV Hestemögge. Og her kjör höst jede
at noen på lista he jett andre
dyr hestemögge te mad i sinare
ki, men og te höst ei fortelling om
ein som lunge hestemögge öve
i grisestille. Da blei et jedor i
lygta. Om di ad mögga, hel bli
sulta te å ede'n, da veid og ikke.

V Sörpefor. Den einaste slags sör-
pefor a da som stenne öpreng
i hefte som bruges her a haktelse
Da a helst hälm, helst a have
å så agne a allslags kodu.
Hälmen bli skoren på haktelse-
maskin te haktelse på lengde
fra 1-3 cm. Sveidhälmen
skjör di kortast for den a
så stiv. Haktelsen bli setta
i vann motta öve, å om moran-
nen bli han lagt öve frå kare
i bitte ~~te~~ te kjör kjör hel hest,
å blauna ma noje mjöl.
Te hest helst have mjöl å te kjör,
helst blauna kraftfor.
Noen fore have hälmen op ihob
ma höie i gjeva, heil å kjört.
Men ska di bruke sveidhälmen,
så må han skjeres te haktelse

5
V. 3. Haknelsen steune i blod i floren
å ma den vermen bli han fort ma,
men se ei mybera verme mi dik-
kevanne op te 20-30 grade C. den fyste
sia ette bringa.

4 Rønneber bruges ikkje. Kreture
vil kj ha di ra, å eg veit ikkje
noka som bruge di. Grisen lige
di ikkje å hønsane vil ikkje ha
di.

5 Her å ikkje brennerie her i
bygda å derfor ikkje heller
druck.

6 Heller ikkje brøggerie å mæsk.

7 Nei sarten loy klype di for 40
-50 år sian på små gære ^{di bruke} ~~for~~
torka bød (etterlatt) å torka jorpele-
blø, men nå gjør ingja dd.

VI Fiskearfall bruges ikkje ~~se~~ for
for andre dyr hel grise å kalle,
men salt sill for kjyra, ei
sill om daen, men så ikkje
salt.

7 Kjyra for ei botta haknelse,
ma mjøl ette som ho malke te,
om moranen; så for ho en pø
rodfrukt, 6-12 kg å så 3-5 kg hoi
Når hoie å opede, for ho vann
som he stie i ei lønna i floren
24 time, så mōjje ho vil dette.
Rostinod kvell for ho 5-6 kg hoi,
å sian vann på lønna.
Shobma i jeva for ho litt noze

6
6
hærrhalm, å så noye mindre
høi. Dersom en he lide stråfor,
men riplig rodfrukt, så for ho
fysl. Roe som om moranen
å så jeva. He en meir halm
enn en kan få fort op så, å der
noen som je haktelse føve
jeva om kollen som om føres
middaen.

I gamle dae stolde di 3 gange
om daen, å der å enda noen
som je kjyra middagsjev,
når di he brønd om føremid-
daen. Då blanne di lönng i jeva
dersom di he slönng, å lönngjerve
dersom di ta da.

Da ag her he sagt å da vaulige.
Her omne krizen va dd ett år
at her blei så lide høi. Då va der
mange som brukte lönng te helpen.
Når her va millver slepte noen
ungkreture i markja te ede lönng
Andre forsögte å slå lönng
men fekk da kjise. Så reiv
di op lönnga å te te kreture
Då ou jekk an. Entelke som
hadde lönng på lönng slett mark
spende hekten for slänsefi-
nen å slo lönng på den måden,
men dei som va etgram vank
me å slå lönng, dei slo me
en stiv ja i augovv. Fram
te 1900 åraen hadde mi en go
jäsme i bygda - Natias Fullestad

7
Hau va Hauunen frá Kvinnestól.
Folk op i heiau souu slo löng he-
stelde en löngjá has hau. Þeu va
kostas hel en langorvja á magge
sykkar i bakkjum hel en höija
Men da a en óvela á þonne
slá löng, á ná om áran venne
folk sega me á slá me já
Þer d lei som ~~þer~~ itkje
slar me þá gæru um da di
kan sla me masjiner. Þa som
gro i hödruu der masjineru
itkje kan la da, da buide
di op me hestuu hel ei þyr.

2610

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING